BWRDD GWASANAETHAU CYHOEDDUS
Blaenau Gwent
PUBLIC SERVICES BOARD

Rhwystrau i weithredu Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn llwyddiannus

Ymateb gan Fwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Blaenau Gwent

1. Ymwybyddiaeth a dealltwriaeth o'r Ddeddf a'i goblygiadau

1.1 Ers ei sefydlu mae Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Blaenau Gwent wedi mabwysiadu egwyddor o ddysgu a hunan-fyfyrio i gynorthwyo gyda'i ddatblygiad a'i effeithiolrwydd wrth ddeall y Ddeddf a'i goblygiadau. Roedd sesiynau datblygu cynnar yn cynnwys “Creu BGC pwrpasol” yn 2016 a helpodd i adeiladu ffyrdd cadarnhaol o weithio i'r Bwrdd.

1.2 Mae sesiynau myfyriol mwy diweddar a gefnogwyd ac a hwyluswyd gan Academi Cymru yn cynnwys:

- Ymarfer hunanasesu ar effeithiolrwydd y Bwrdd ym mis Ebrill 2019.
- Ystyried ymatebion lleol i COVID-19 ym mis Gorffennaf 2020 a'r hyn a ddatgelodd am effeithiolrwydd cadarnhaol perthnasoedd partneriaeth gan gynnwys heriau yn y dyfodol.

1.3 Amlygodd y gwaith a wnaed yn 2019 feysydd i'w datblygu gan gynnwys yr angen i symleiddio trefniadau partneriaeth, adnoddau, datblygu cynllun gwaith strategol a buddion rhannu arbenigedd. Llywiodd nifer o'r heriau a amlygwyd ddatblygiad rheolaeth perfformiad newydd ar gyfer y BGC a fabwysiadwyd ym mis Ionawr 2020.

1.4 Ystyriodd y sesiwn saib a myfyrio ym mis Gorffennaf 2020 yr effaith ar raglen waith strategol y BGC a dysgu o'r ymateb i'r pandemig COVID-19, yr oedd y bwrdd am barhau ag ef ac adeiladu arno.

1.5 Mae gan Gadeirydd ac Is-gadeirydd y Pwyllgor Craffu wahoddiad sefydlog i'r BGC sy'n cynorthwyo gydag ymwybyddiaeth aelodau o'r BGC a'r Ddeddf a datblygu rhaglen waith symud ymlaen pwyllgor cryf ac atebolrwydd. Darparwyd sesiynau gydag aelodau etholedig ar ddeall y Ddeddf a chymhwyso'r pum ffordd o weithio i ymholiadau craffu. Cyflwynwyd sesiynau gyda staff y Cyngor ar y gwahanol lefelau ar y Ddeddf hefyd ac adolygwyd y fframwaith adrodd ar benderfyniadau i gynnwys y pum ffordd o weithio, gan gynnwys o fewn y templedi a'r arweiniad ategol.

2. Yr adnoddau sydd ar gael i gyrff cyhoeddus i roi'r Ddeddf ar waith a pha mor effeithiol y cawsant eu defnyddio

2.1 Mae Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Blaenau Gwent yn cymryd agwedd gynhwysol ar draws ei aelodaeth ac mae wedi cymryd y dull o nodi noddwr ar gyfer pob un o'r ffrydiau gwaith rhaglen strategol llesiant. Mae gweithio rhanbarthol hefyd wedi bod yn nodwedd allweddol, gyda Grŵp Gweithredu Strategol Llesiant Gwent (GSWAG) yn parhau i gyflawni gwaith allweddol ar yr ôl troed rhanbarthol e.e. Dyfodol Gwent, Mynegai Cymunedau'n Ffynnu a Gwent yn Barod ar gyfer yr Hinsawdd. Mae'r defnydd rhanbarthol o gyllid LlC ar gyfer Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus wedi bod yn bwysig i symud rhywfaint o waith arloesol ymlaen ac mae GSWAG wedi llwyddo i ddenu cyllid ychwanegol i gefnogi prosiectau BGC.

2.2 Yn fwy heriol roedd nodi adnoddau ariannol gan sefydliadau partner, er bod rhai enghreifftiau da o ble mae ffrydiau cyllid wedi'u cynyddu i'r eithaf e.e. gan alinio cyllid Pontio'r UE â rhaglen bwyd cynaliadwy BGC, cyllid Cyfoeth Naturiol Cymru ar gyfer cefnogi prosiectau llesiant sy'n ymwneud â defnyddio asedau naturiol i helpu llesiant corfforol a meddyliol yn y gymuned a pheilot cyllideb cyfranogol ar draws Gwent a ddatblygwyd o gyllid bwrdd iechyd.

2.3 Mae'r BGC yn ceisio darparu adnoddau ar gyfer ei raglenni gwaith llesiant gan ddefnyddio'r adnoddau presennol ar draws ei aelodaeth. Gall hyn fod yn heriol o ystyried y gofynion sefydliadol y mae pob un yn eu hwynebu mewn tirwedd sector cyhoeddus sydd wedi wynebu ei heriau adnoddau ei hun. Wedi dweud hynny, mae arweinwyr y byrddau yn parhau i fod yn gwbl ymrwymedig i helpu i gyflawni'r cynllun llesiant ac mae nifer o'r aelodau'n chwarae eu rhan wrth lywio rhaglenni gwaith allweddol cyffrous fel Noddwyr. Mae hyn yn helpu i ledaenu'r arweinyddiaeth ac annog cydweithredu gwirioneddol. Ymhlith yr enghreifftiau mae:

- Y 1,000 diwrnod cyntaf - Noddwr Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan
- Profiadau Niweidiol yn ystod Plentyndod - Noddwr Heddlu Gwent
- Hwb Diogelwch Cymunedol - Noddwr Heddlu Gwent
- Blaenau Gwent ar Symud - Noddwr Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent
- Partneriaeth Bwyd Cynaliadwy Blaenau Gwent - Noddwr Tai Calon
- Addasu i Newid yn yr Hinsawdd - Noddwr Cyfoeth Naturiol Cymru
- Lliniaru Newid yn yr Hinsawdd - Noddwr Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent
- Rhwydweithiau Llesiant Integredig - Noddwr Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan
- Economi Sylfaenol - Noddwr Coleg Gwent

- Cymunedau Cyfeillgar i Oedran – Noddwr Cymdeithas Sefydliadau Gwirfoddol Gwent

2.4 Ystyriodd y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus hefyd effaith COVID-19 ar ei raglen waith bresennol ym mis Medi 2020 a phwysigrwydd ystwytho ei ddull o ymgysylltu ac ymglymiad i addasu i'r heriau pandemig cyfredol.

2.5 Mae'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn gwerthfawrogi'n fawr y Gwaith Sganio Gorwel a wneir gan Ash Futures a Barod am yr Hinsawdd Gwent sy'n dechrau dylanwadu ar raglenni gwaith rhanbarthol a lleol. Mae'n werth nodi, gyda Blaenau Gwent, bod angen ystyried meddwl y Dyfodol ar gyfer unrhyw raglen waith newydd a gynigir i'r BGC. Ymgorfforir hyn yn nhrefniadau'r Adroddiad Cychwyn ar gyfer “cychwyn prosiect”.

3. Cefnogaeth a ddarperir i gyrff cyhoeddus gan Gomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol

3.1 Mae'r BGC wedi croesawu'r gefnogaeth a ddarperir gan Gomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol a'r tîm ehangach ers sefydlu'r Ddeddf. Mae hyn wedi cynnwys her a chefnogaeth ers ei sefydlu. Ymhlith yr enghreifftiau roedd ymateb yn gadarnhaol i adborth datblygiadol ar ei iteriad cyntaf o'r asesiad llesiant ac yn fwy diweddar canmoliaeth gan y Comisiynydd am ddull y BGC i ymgysylltu ar y cyd a chynnwys pobl yn ei “Y Blaenau Gwent a Garem”. Nodwedd arwyddocaol o'r gwaith hwn oedd gweithio'n agos gyda Phrif Gyngor Plant a Fforwm Ieuenctid Blaenau Gwent wrth ddatblygu a gweithredu'r cynllun llesiant ar gyfer yr ardal.

3.2 Enghraifft dda o'r nod hwn ar waith yw cyfranogiad Maer Ieuenctid Blaenau Gwent yn lansiad y cynllun Llesiant ym mis Mai 2018. Yn fwy diweddar mae'r BGC yn falch iawn bod cynrychiolwyr y Fforwm Ieuenctid a'r Fforwm 50+ wedi derbyn gwahoddiadau i ymuno â'r Grŵp Llywio Lliniaru Newid yn yr Hinsawdd sy'n cyfarfod nesaf ym mis Rhagfyr 2020.

3.3 Mae'r BGC hefyd yn croesawu'r adroddiadau a'r diweddariadau rheolaidd a ddarperir gan y Comisiynydd ac yn adolygu eu cynnwys a'u hargymhellion yn rheolaidd yng nghyfarfodydd y Bwrdd. Gwnaethom groesawu a defnyddio Fframwaith y Comisiynwyr ar gyfer Prosiectau a'i ddefnyddio wrth ddylunio ein fframwaith rheoli perfformiad sy'n cynnwys rheolaeth rhaglenni.

3.4 Ar adegau yn y gorffennol ac yn fwy diweddar yn ystod ein hymateb parhaus i bandemig COVID-19, mae'r gallu i ymgysylltu'n llawn ac archwilio cyfleoedd yn yr holl adroddiadau a dogfennau canllaw a rennir gan Gomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol yn gyfyngedig.

4. Arweinyddiaeth Llywodraeth Cymru

4.1 Roedd y BGC o'r farn bod canllawiau Statudol ac Anstatudol “Dyfodol a Rennir ar gyfer Pwrpas a Rennir” a ddarperir gan Lywodraeth Cymru yn ddefnyddiol iawn wrth ffurfio'r Bwrdd, datblygu'r asesiad llesiant a gosod cyfeiriad strategol ar gyfer y cynllun. Mae cynrychiolaeth Llywodraeth Cymru ar GSWAG hefyd wedi bod yn ddefnyddiol.

5. Unrhyw rwystrau eraill rhag gweithredu'r Ddeddf yn llwyddiannus e.e. Brexit, COVID ac ati.

5.1 Un o'r heriau allweddol sy'n wynebu'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus wrth gyflawni ei raglen llesiant ar hyn o bryd yw'r heriau y mae amgylchedd COVID-19 yn eu creu wrth ymgysylltu a chynnwys cymunedau lleol. O fewn Blaenau Gwent mae ein his-grŵp Ymgysylltu â'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus wrthi ar hyn o bryd yn archwilio sut y gallwn gyflawni'r her hon sy'n bwysig wrth ddarparu'r rhaglenni gwaith llesiant presennol ond hefyd wrth ddatblygu ein hasesiad llesiant yn ystod y flwyddyn nesaf. Rydym yn archwilio'r materion hyn yn rhanbarthol o fewn fforymau fel Grŵp Gweithredu Strategol Llesiant Gwent (GWSAG) ond rydym hefyd yn croesawu'r gweithdai a hwylusir gan y Tîm Partneriaethau Llywodraeth Leol o fewn Llywodraeth Cymru. Mae hyn yn darparu cyfleoedd i rannu syniadau da ac arfer da a chyfarfu ddiwethaf ar 26 Hydref 2020.

5.2. Mae grŵp cynllunio craidd Brexit y Cyngor yn cydnabod bod angen i baratoi ar gyfer diwedd cyfnod Pontio’r UE fwydo i amrywiaeth enfawr o feysydd gwaith cysylltiedig a pheidio â bod yn rhaglen arunigol. Ystyrir cyfleoedd i gysylltu effaith cyfnod Pontio’r UE â rhaglen waith strategol y BGC; er enghraifft, bydd thema effaith economaidd adferiad COVID-19 a rhaglenni Economi Sylfaenol a Phartneriaeth Bwyd Cynaliadwy BGC yn helpu i liniaru yn erbyn unrhyw effaith economaidd leol cyfnod Pontio’r UE wrth symud ymlaen.

6. Sut i sicrhau bod y Ddeddf yn cael ei gweithredu'n llwyddiannus yn y dyfodol

6.1 Mae BGC Blaenau Gwent yn parhau i godi ymwybyddiaeth o'r Ddeddf a hyrwyddo cymhwysiad y 5 ffordd o weithio i lywio'r broses o wneud penderfyniadau; gan roi pwyslais ar gynnwys, dysgu gwersi a myfyrio ar unrhyw ddysgu y byddem am ei gadw yn ei le o ymateb y pandemig i gefnogi gweithrediad y Ddeddf. Mae arweinwyr lleol yn parhau i gael eu cefnogi i gofleidio dull addasol a chreadigol, gan feithrin newid diwylliant ar gyfer gweithio mewn partneriaeth.

6.2 Mae'r BGC yn cydnabod yr angen i barhau i fordwyo trwy'r hyn sy'n dirwedd partneriaeth rhy gymhleth yng Nghymru ar adegau, gyda'r nod o gynyddu synergeddau ac adnoddau i'r eithaf mewn ffordd effeithiol. Ystyrir camau i fynd i'r

afael â hyn mewn cyd-destun BGC o fewn Gwent yn dilyn trafodaethau ym mhob un o'r 5 Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus a G10 i ystyried symud tuag at BGC Rhanbarthol yn y dyfodol.

6.3 Wrth edrych ymlaen, mae'n amlwg na ddylem danamcangyfrif y gwaith sy'n gysylltiedig â chynnal asesiad llesiant pellach yn 2021 o bosibl yn ystod cyfnod o heriau COVID parhaus. Hyd yn hyn rydym yn aneglur sut olwg fydd ar ein gallu ar y cyd erbyn gwanwyn/haf 2021 i ymateb yn gadarnhaol i'r her hon. Mae'n bosibl y bydd angen rhywfaint o gymorth adnoddau ychwanegol arnom i gyflawni'r gwaith hwn.